

CCO-plan voor Oost (concept)

cultuur connectie oost

CCO-plan voor Oost

Oost is een groot en dynamisch stadsdeel dat een verbluffend groot aantal culturele organisaties herbergt: van pionier en grassroots tot gevestigd en internationaal. De Cultuur Connectie Oost biedt u hieronder een inventarisatie + een eerste analyse aan van wie het stadsdeel bevolken en wat er aan cultureel aanbod is. Vandaar uit komt de CCO tot een visie hoe dit initiatief zou kunnen uitgroeien, wat de potentie van Oost is en waar er lacunes zijn. Het CCO wil zo ook een bijdrage leveren aan de discussie over een Cultuurhuis(functie) in Oost.

I Stadsdeel Oost, een stand van zaken

Het stadsdeel Oost is een enorm stadsdeel, begrensd door de Amstel, Duivendrecht, Diemen, het Y en stadsdeel Centrum. In het hart van het stadsdeel liggen de oude volkswijken: Oosterparkbuurt, Transvaalbuurt, Dapperbuurt en Indische buurt. Daaromheen waaiëren allerlei buurten uit: de Weesperzijde, Overamstel, Frankendael, Watergraafsmeer, Middenmeer, Betondorp, Sciencepark, het Oostelijk Havengebied, Zeeburg en IJburg. In totaal wonen er bijna 140.000 mensen, 75.000 huishoudens. Daarnaast werken er nog vele duizenden mensen in het stadsdeel die elders wonen. Dat geldt ook voor scholieren en studenten.

De oude volkswijken: Oosterparkbuurt, Transvaalbuurt, Dapperbuurt en Indische buurt hebben samen ruim 50.000 inwoners; de Oostelijke scheg, Oostelijk Havengebied, Zeeburg en IJburg op dit moment ruim 25.000 inwoners (waarbij Zeeburg en IJburg snel groeien in inwonertal). De Watergraafsmeer (Frankendael, Middenmeer en Betondorp) heeft een kleine 30.000 inwoners¹.

Demografisch gezien is Oost in beweging, er wordt veel verhuisd – gemiddelde woonduur 7,8 jaar – wijken als Overamstel, Zeeburg, IJburg groeien als kool, maar ook in oud-Oost verandert er veel, zoals de komst van Oostpoort en de gentrificatie-processen in de Oosterpark- en Indische buurt. Qua etnische samenstelling zijn er grote verschillen. **Koploper is de Indische buurt waar bijna de helft van de bevolking van niet-Westerse afkomst is, gevolgd door de Transvaalbuurt.** In een aantal wijken is ongeveer een derde van de bevolking niet-Westers: de Dapperbuurt, de Oosterparkbuurt en IJburg. Alleen op de Weesperzijde en in Middenmeer liggen de percentages onder de 20 procent. Uit de cijfers blijkt overigens dat Oost **superdivers** is: de etnische spreiding en mate van menging is gemiddeld heel groot. **Inwoners van Marokkaanse afkomst zijn na autochtonen de grootste etnische groep**, bijna 10 procent, maar de groep 'overig niet-westers' is groter, ruim 10 procent. 17 procent van de bevolking is afkomstig uit andere Westerse landen.

Ook op een ander punt verschillen de wijken. IJburg springt er uit als het gaat om gezinnen met kinderen: de helft van de bevolking. In de overige wijken varieert het tussen de dertig en twintig procent. In heel Oost is de helft van de bevolking alleenstaand. De meest vergrijsde wijk is Betondorp. (Bron: kerncijfers Oost per buurt).

¹Tenzij anders vermeld zijn alle demografische gegevens afkomstig van het bureau OIS Onderzoek Informatie en Statistiek van de gemeente Amsterdam.

Als we naar heel Oost kijken, dan valt op dat 1 op de vijf inwoners laag geschoold is, maar de helft hooggeschoold. Ook hier dus grote verschillen. Oost is jong. **Dertig procent van de bevolking is onder 24 jaar** (twintig procent is 55+). Het stadsdeel herbergt heel veel studenten en scholieren: 23,7 procent van de in Amsterdam gehuisveste WO studenten woont in Oost en 17,5 procent van het aantal HBO-studenten totaal ruim 10.000 (2017) tegen maar 14 % van de MBO-leerlingen (de meeste wonen in Nieuw-West). Er zitten ruim elfduizend leerlingen op de basisschool, dat is 18 procent van het totaal aantal leerlingen in Amsterdam.

Er is daarnaast een grote spreiding in inkomens. **Bijna een op de vijf inwoners (inclusief studenten) heeft jaarlijks minder dan € 10.200 te besteden.** Nog eens twintig procent zit daar een categorie boven: € 10.200 – € 18.500. Daarentegen verdient maar liefst een kwart van de bewoners meer dan € 44.200 per jaar. Een op de tien inwoners is werkloos, met een duidelijke bias bij de 45+-ers. De Dapperbuurt en de Transvaalbuurt zijn sociaaleconomisch gezien de zwakste buurten².

De conclusie kan zijn dat Oost niet eenvoudig onder een noemer te brengen valt. Er zijn grote verschillen tussen wijken, qua inkomen, qua leeftijd, qua gezinssamenstelling etc.. Wel is het duidelijk dat oud-Oost het sterkst etnisch gemengd is, een hoge woondichtheid heeft en veel mensen met een relatief laag inkomen herbergt. In Nieuw-Oost - het havengebied, Zeeburg en IJburg - én Middenmeer leven relatief veel gezinnen. De helft van de bevolking van heel Oost is alleenstaand. Oost herbergt een groot aantal studenten en scholieren.

Culturele organisaties

Het stadsdeel Oost kent een groot aantal culturele en sociaal-culturele organisaties. Een inventarisatie van het stadsdeel³ komt uit op meer dan 125 organisaties die in Oost actief zijn, groot klein, bij een breed publiek bekend of onbekend. Daarnaast zijn er nog een groot aantal ateliers van individuele kunstenaars.

Een eerste inventarisatie naar onder meer discipline⁴ levert op: 19 organisaties en instellingen met beeldende kunst & vormgeving; 18 festivals; 16 algemene of specifieke podia; 14 muziek activiteiten; 14 interdisciplinaire clubs; 12 educatie organisaties; 11 theater instellingen; 10 sociaal-culturele instellingen; 8 literaire initiatieven; 7 dans organisaties; 5 activiteiten op gebied van film/media en 4 museale initiatieven (waarbij sommige initiatieven bij meer categorieën geteld zijn).

Hierbij moet worden aangetekend dat niet al deze organisaties op Oost gericht zijn. Sommigen zijn er alleen gevestigd maar werken landelijk of stedelijk. Anderen hebben daarnaast specifieke activiteiten in Oost, zoals Nedpho. Maar veel organisaties zijn specifiek op Oost gericht.

Vestigingsplaats

Als we kijken naar vestigingsplaats dan zijn er flinke verschillen. Op IJburg zijn een tiental organisaties actief zoals de Muziekschool; Theater Vrijburght; Arte Ancor; Jeugdtheaterschool TIJ. Andere organisaties werken breder, zoals Right About Now Inc, met wel een lokale activiteit: het Strtori festival. Het wegvallen van Blijburg, met alle daarbij horende festivals en activiteiten is een grote verarming van het aanbod op IJburg. Gelukkig wordt de komende anderhalf jaar het gebouwde Blijburg-paviljoen ingevuld door IJBURG LOLA (Stichting Leegstand Oplossers Amsterdam). Onder de naam LOLALAND wordt het een ontmoetingsplek met horeca, ateliers, studio's en een podium voor muziek en theater.

In het Oostelijk Havengebied zijn ongeveer 20 organisaties gevestigd. Het merendeel richt zich niet (specifiek) op Oost, zoals het Bimhuis, Club Panama; Pakhuis de Zwijger, Lloyd Hotel, Loods 6, en Mezrab. Kleinschalige manifestaties als Eastside Art for breakfast en huiskamerfestival Jazz en de Walvis vormen hier een uitzondering op.

De Weesperzijde en het Oosterpark samen zijn goed voor ruim 20 organisaties, Theaters, zoals het Koos Kneus Poppentheater, Badhuistheater en Oostblok, OBA Linnaeus, kleinschalige festivals, jeugdeducatie, hotels met programmering, met in het aangrenzende Oostpoort het CBK en Q-factory. Aan de andere rand van de buurt ligt het Tropenmuseum. Ook hier is het een mix van echte buurtactiviteiten en grootschalige, stedelijk, landelijk of zelfs internationaal georiënteerde organisaties.

In de Transvaalbuurt zijn Moving Arts Project en Tugela85 bekende organisaties, en is ook de st. Museum Zonder Muren te vinden. De Dapperbuurt herbergt slechts het podium Jungle, voorheen Muiderpoorttheater.

² Gemeente Amsterdam 2017_gebiedsanalyse_13%20(1).pdf

³ Excel 2018culturele organisaties13305

⁴ Op basis van een QuickScan door CCO vanuit een overzicht van Stadsdeel Oost -zie bijlage

De Indische Buurt telt tenminste 14 organisaties, een grote muziekinstelling als Nederlands Philharmonisch Orkest/ Nederlands Kamerorkest, een cluster organisaties rond en in de Meevaart, Nowhere, maar ook het primair op studenten gerichte Studio/K en het Grafisch Werkcentrum Amsterdam. Zeeburg telt slechts een gering aantal culturele initiatieven, zoals De Loods en Zeeburg Zingt. De Zuidlob van Oost: Frankendael, Middenmeer etc telt een zestal organisaties, zoals het Bredewegfestival, Huize Frankendael en Club Dauphine en museum Tot zover.

Samenwerking en clustering

Er wordt in Oost al heel veel samengewerkt tussen culturele instellingen, vaak in samenwerking met andere, niet culturele organisaties en commerciële partijen. Een goed voorbeeld is 24u Oost. Bij de laatste editie waren er bijna 50 activiteiten, verdeeld over evenzoveel plekken. Ongeveer een kwart van de events was georganiseerd door culturele instellingen uit de buurt.

Bij het literaire festival 'Boeken door Oost' waren dit jaar maar liefst 18 organisaties betrokken, boekhandels, de OBA's maar ook de Jungle, Studio K en bijvoorbeeld het Grafisch Werkcentrum (GWA).

Er zijn in de verschillende samenwerkingen een aantal duidelijke kernorganisaties per wijk te onderscheiden, althans in 'oud-Oost'. Tugela85 en Moving Arts Project in de Transvaalbuurt, Oostpoort – naast bredere stedelijke samenwerking – in de Oosterparkbuurt. De Meevaart met een groot cluster van organisaties in de Indische buurt.

Op het gebied van educatie vervult De Rode Loper op school een verbindende rol voor heel Oost.

Oost kent een voor Amsterdam uniek cluster op het gebied van zwarte cultuur en geschiedenis. met onder meer de twee festivals Amsterdam Roots & Keti Koti + het Tropenmuseum, The Black Archives + de ervaren makers van Right About Now Inc.

Nieuw is de samenwerking van Nedpho/AK, DEGASTEN, Studio/K, de Meevaart en Oostblok in het initiatief Cultuur Connectie oost (CCO).

Overheidsbeleid in Oost

Het cultuurbeleid in Amsterdam was vanouds gericht op het centrum, daar waren de grote culturele instellingen, daar ging het publiek naar toe. Toen na de oorlog de bioscopen uit de wijken verdwenen, bleven alleen nog de bibliotheken over.

Oost kende in de jaren tachtig maar één groot theater: het Tropentheater. Hoewel dat indertijd het bruisend middelpunt was van het net opkomende intercultureel theater en wereldmuziek ging dat aan de omringende wijken voorbij. De eerste generatie migranten was daar grotendeels nog niet aan toe.

Er was wel buurtinitiatief, een groep bewoners uit de Oosterparkbuurt bevocht een plekje op het Amstelbrouwerijterrein, het huidige theater Oostblok. Maar geld voor exploitatie en inrichting moesten ze grotendeels zelf bij elkaar scharrelen. Een vergelijkbare situatie was er in de Dapperbuurt waar dankzij een optreden van Freek de Jonge geld bij elkaar kwam om stoelen aan te schaffen voor het Muiderpoorttheater (nu Jungle) dat door een creatieve architect in een schoolgebouw gemoffeld was. Theater Vrijburght is een later voorbeeld van een puur bewonersinitiatief.

Een belangrijke ontwikkeling was de vorming van stadsdelen. Hoewel cultuur officieel in de portefeuille van de stedelijke wethouder bleef, deden de achtereenvolgende besturen op stadsdeelniveau er alles aan om culturele organisaties in de buurt te krijgen. We danken er onder andere het CBK en de Q-factory aan. Geleidelijk ontstaat ook het besef dat kunst en kunstenaars een rol kunnen spelen in het omturnen van stadsvernieuwingswijken, wat leidde tot broedplaatsen en ateliers. Ook kwam cultuurparticipatie steeds hoger op de stedelijke agenda. Het leidde in Zuid-Oost, West en Nieuw-West tot het vormen van de zogenaamde 'buurtaccomodaties', later omgedoopt tot 'cultuurhuizen'. In Noord kwam daar later de TolhuisTuin bij. Maar door dat beleid kwamen ook in Oost nieuwe initiatieven van de grond, zoals Studio/K, en Nowhere. Tot op heden is er op centraal stadsniveau nog geen samenhangende visie over de invulling van gesubsidieerde cultuurorganisaties in de stadsdelen. Veel van het beleid is historisch ontstaan en voor nieuwkomers is het moeilijk om een plek onder de subsidiezon te vinden. Dit jaar worden wel de cultuurhuizen geëvalueerd en daaruit kan een nieuwe visie voortvloeien.

De ruimte die het stadsdeel heeft voor een eigen cultuurbeleid is onder de vorige coalitie sterk beperkt. Veel beleid is gecentraliseerd en met de budgetten van de stadsdelen kan er eigenlijk alleen nog sprake zijn van projectmatige steun voor cultuurinitiatieven. Een uitzondering vormt het CBK dat ondanks diverse pogingen tot verzelfstandiging nog altijd onderdeel is van de gemeente en daarvanuit gefinancierd wordt. Organisaties uit Oost die nu structureel geld van het AFK krijgen zijn: Nowhere, NedphoGo, Jeugdtheaterschool TY, DEGASTEN, De Rode Loper op School, P//akt en Tropenmuseum Junior.

Een aparte positie nemen het Muziekgebouw en Pakhuis de Zwijger in. Beide instellingen waren onderdeel van de herinrichting van het Oostelijk Havengebied. Het muziekgebouw kwam in de plaats van het mini-zaaltje van de IJsbreker aan de Weesperzijde en het Bimhuis in het centrum, maar was nooit bedoeld om een rol in de wijk te spelen. Het werd onderdeel van de landelijke en stedelijke muzikale infrastructuur. Pakhuis de Zwijger werd met steun van de gemeente opgericht als ontmoetingsplek voor de creatieve klasse. Het ontwikkelde zich tot een veel breder gesprekscentrum over stedelijke thema's en heeft daarmee steeds meer relevantie gekregen voor Oost, zonder dat het zich daar specifiek op richt.

Samenvattend is het huidige culturele aanbod in Oost in belangrijke mate een gevolg van bewonersinitiatief, soms later gesubsidieerd door het stadsdeel en/of de centrale stad, daarnaast zijn er enkele voorbeelden van initiatieven die van meet af aan gesteund werden door het stadsdeel. Ook is er veel aanbod van enerzijds ondernemers zoals Club Dauphine, Volkshotel en Arena en anderzijds sociaal-culturele initiatieven. Tenslotte is er educatief aanbod dat uit diverse bronnen wordt gevoed.

Publiek

In Amsterdam zijn er weinig gedetailleerde onderzoeken over publieksbezoek. De laatste cultuurmonitor van gemeente Amsterdam (DMO) dateert alweer uit 2010⁵. Daarna werd cultuur meegenomen in de 'Staat van de stad'.

De Cultuurmonitor uit 2010 bevat wel enkele relevante gegevens over bezoek van verschillende disciplines⁶.

- "De typische volwassen Amsterdamse museumbezoeker is een hoog opgeleide, autochtone Amsterdammer of een westerse allochtoon, woonachtig in het centrum van Amsterdam of in stadsdeel Zuid."
- "De relatief kleine groep kunstkopers bestaat, net als in voorgaande jaren, vooral uit hoog- en middelbaar opgeleide autochtonen en westerse allochtonen, met een inkomen boven de 2051 euro netto per maand."
- "Het wel of niet bezoeken van voorstellingen en concerten heeft niet alleen met herkomst te maken, maar ook met het opleidingsniveau. Er zijn eigenlijk drie groepen te onderscheiden: autochtonen met een middelbare of hoge opleiding zijn het afgelopen jaar het meest naar één of meerdere voorstellingen geweest. Daarna volgen de groepen "autochtoon met een lage opleiding" en "niet-westerse allochtonen (Amsterdammers van Turkse, Marokkaanse, overig niet-westerse herkomst) met een hoge opleiding". Tussen deze twee groepen zijn geen significante verschillen. Tot slot gaan de niet-westerse allochtonen met een lage opleiding het minst vaak naar een voorstelling."
- Als er gekeken wordt naar etnische herkomst van de bioscoopbezoeker valt op dat Marokkaanse Amsterdammers het minst frequent naar de bioscoop gaan.
- **Het Keti Koti festival** blijkt met name bekend onder Surinaamse/Antilliaanse Amsterdammers, bijna acht op de tien mensen uit deze groep geeft aan het festival te kennen. Onder de jongeren zijn met name jongeren van Marokkaanse herkomst en van overige niet-westerse herkomst lid van de bibliotheek (**respectievelijk 92% en 93%**). Autochtonen zijn relatief weinig lid (78%). Verder zijn er relatief meer meisjes (91%) dan jongens lid (78%), en dat geldt voor alle etnische herkomstgroepen. Vooral de bibliotheek in de Indische Buurt is populair.
- Uit deze Cultuurmonitor blijkt dat Amsterdammers van Turkse en Marokkaanse herkomst het minst deelnemen aan culturele activiteiten in de stad,
- Tien procent van alle Amsterdammers deed in dat jaar zelf mee aan een kunstproject of culturele activiteit in de buurt. Dit deel was onder jongeren wat groter (14%) dan onder volwassenen (7%). Er is hierbij - in tegenstelling tot veel regulier bezoek - geen verschil naar opleidingsniveau, etniciteit of geslacht.

Er is ook onderzocht of in de buurten behoefte is aan meer culturele voorzieningen. Uit de monitor blijkt dat er na Noord en Zuid-Oost in Oost het meest behoefte is aan meer culturele voorzieningen zoals een theater of een bioscoop, maar dat een relatief klein deel van de Amsterdammers, namelijk 20% aangeeft behoefte te hebben aan meer en/of andere activiteiten in de buurt. Ruim een kwart van de jongeren heeft wél behoefte aan nieuwe culturele activiteiten dan volwassenen. Een belangrijke opmerking volgt aan het eind: **"Als deze nieuwe voorzieningen er eenmaal zijn, zal een deel van de stadsdeelbewoners er, mits de programmering aansluit op de behoefte van de bewoners, gebruik van maken"**. Dit zien we namelijk al in het huidige onderzoek gebeuren: het Bijlmerparktheater in Zuidoost en De Meervaart in Nieuw-West trekken vooral publiek uit het eigen stadsdeel.

⁵ 2011_cultuurmonitor_2010%20(1).pdf

⁶ Bij dit onderzoek werden 700 Amsterdamse jongeren van 12 tot en met 17 jaar en ruim 1000 Amsterdamse volwassenen ondervraagd over hun passieve en actieve cultuurparticipatie in Amsterdam.

Het rapport 'De staat van de stad' uit 2017 heeft hier niet veel aan toe te voegen. Het concludeert: "Van de hoogopgeleide Amsterdammers heeft bijna iedereen wel iets bezocht (97%), terwijl onder laagopgeleide Amsterdammers dit aandeel veel lager ligt (53%). Hetzelfde zien we bij Amsterdammers van 18-34 jaar (94%) en Amsterdammers van 55 jaar en ouder (64%). Verder bezoeken Turkse en Marokkaanse Amsterdammers veel minder vaak dan gemiddeld een uitgaansgelegenheid. Mannen met een westerse migratieachtergrond hebben vaker een uitgaansgelegenheid bezocht dan vrouwen met dezelfde achtergrond, terwijl we bij Amsterdammers met een niet-westerse migratieachtergrond het omgekeerde zien." ⁷ Het zegt ook iets over de Stadspas: "Uit onderzoek blijkt dat ongeveer 32% van de minima-doelgroep de Stadspas minstens één keer heeft gebruikt in de periode september 2015 tot en met september 2016." De pas wordt het vaakst gebruikt om Artis te bezoeken.

Hoe wenselijk ook, een specifiek onderzoek naar publieksbereik van cultuurinstellingen in Oost is er niet. Gezien de bevolkingssamenstelling zal het niet afwijken van het hierboven geschetste, algemene beeld. Dat betekent dat een deel van het hoogopgeleide en/of (boven)modale publiek – naast buurtvoorzieningen – vooral stedelijke culturele voorzieningen bezoekt en **dat de participatie afneemt langs lijnen van etniciteit en sociale klasse**. Op basis van waarneming en lokale kennis vormen de echt op de buurt gerichte instellingen in Oost daarop een uitzondering. Zij trekken ook publiek met een andere etnische achtergrond en/of lage inkomens. Datzelfde geldt voor festivals als Keti Koti of het Indische Buurt Festival.

Het is aan te bevelen dat Amsterdam gericht onderzoek gaat doen naar het bereik van culturele instellingen. In Rotterdam⁸ is er een interessant onderzoek gedaan waarbij de volgende categorieën onderscheiden zijn: Klassieke kunstliefhebbers, Elitaire Cultuurminnaars, Stadse Alleseters, Actieve Families, Randstedelijke Gemakszoekers, Digitale Kijkers, Kleurrijke Knokkers en Modale Cultuurmijders. Daarbij bleek dat een groot deel van het aanbod gericht was op slechts enkele categorieën. Rotterdam heeft bij het verdelen van subsidies het voornemen dat te gaan bijsturen door organisaties die zich op andere groepen richten bonuspunten te geven. Voor Amsterdam zou dit ook een nuttige exercitie zijn, en voor Oost zou dit veel relevante informatie kunnen opleveren.

	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+	
Cultuur als vanzelfsprekend		Stadse alleseters					
					Elitaire cultuurminnaars		
						Klassieke kunstliefhebbers	
Cultuur als optie		Actieve Families					
		Randstedelijke Gemakszoekers					
Cultuur als ongebruikelijk	Digitale kijkers						
	Kleurrijke knokkers						
					Modale cultuurmijders		

⁷ Bron: De staat van de stad 2017.

⁸ EMC Cultuuronderzoeken, Willem Wijgers via willem@cultuuronderzoeken.nl. voor Rotterdam Festivals.

II CCO-Plan voor Oost 2019-2020 en verder

Hierboven is uitvoerig geschetst hoe de bewonerssamenstelling van het stadsdeel Oost in elkaar zit en hoe het culturele veld is samengesteld. Wat de bewoners betreft vallen de volgende punten op:

- De helft is hoogopgeleid, een kwart is bovenmodaal, maar vier op de tien inwoners/gezinnen verdient minder dan € 18.500 per jaar.
- De helft is alleenstaand. Daarnaast is ongeveer een derde onder 24 jaar, dus Oost is jong.
- Oost is superdivers qua samenstelling met Marokkaanse Amsterdammers als grootste groep na autochtonen, maar etnisch gezien domineert geen groep: ongeveer de helft is gedefinieerd als autochtoon, een derde hiervan is van niet-Westerse afkomst.

Het culturele aanbod van Oost is ook erg divers. Oost herbergt een aantal grootschalige instellingen die behoren tot de landelijke of stedelijke basisinfrastructuur. Deze zijn of niet, of niet specifiek gericht op de bevolking van Oost. Datzelfde geldt ook voor veel andere, kleinere instellingen, broedplaatsen en ateliers: ze zijn weliswaar gevestigd in Oost maar zijn niet specifiek gericht op dat deel van het publiek (de kleurrijke knokkers en de modale cultuurmijders) dat niet ook al bediend wordt door andere cultuurinstellingen in Amsterdam.

Bijzonder waardevol is dat veel van de culturele initiatieven in Oost 'van onderop' zijn ontstaan. Er is daarmee een culturele voedingsbodemp aanwezig die benut kan worden voor verdere groei.

Waaruit zou die groei kunnen bestaan?

In willekeurige volgorde:

- Veel van de bestaande sociaal-culturele initiatieven, met name in oud-Oost drijven op de enorme inzet van relatief weinig mensen. De subsidiëring vanuit de overheid is vaak marginaal en meestal niet structureel. Het zou aanbeveling verdienen hun belangrijke rol in de verbinding van cultuur met die bewoners die geen toegang hebben tot/ de weg niet weten te vinden naar reguliere culturele instellingen te erkennen en financieel ruimer te honoreren.
- Enkele instellingen, zoals Nowhere werken aan talentontwikkeling. Gezien de positieve resultaten van talentontwikkeling in andere stadsdelen (jeugdtheaterscholen (Zuid, Centrum \Bijlmer), Arslan muziekcentrum (West), Solid ground movement (Noord), Studio west (Nieuw West)) verdient het aanbeveling dit ook in Oost te verbreden.
- Versterking van initiatieven gericht op cultuureducatie: in Oost zijn veel basisschoolleerlingen en vmbo leerlingen. Het streven zou moeten zijn al deze leerlingen met aanbod te bereiken en hen de kans geven ook actief te worden in hun favoriete genre. Door dit aanbod in de buurt te creëren, is de kans vele malen groter om ook kinderen en jongeren te bereiken die niet mogen of kunnen reizen naar andere stadsdelen.
- Versterken en verbinden van het culturele aanbod, met een sterk communicatieplan om vooral ook offline de bevolking van Oost te bereiken. Daarbij gebruik maken van onder meer de bibliotheken met hun grote bereik. (een van de kerndoelen van CCO).
- Naar analogie van het aanpalende Joods Cultureel kwartier ontwikkelen van een Black Heritage Kwartier, met als trekkers onder meer The Black Archive/Slavernijmuseum, festivals als Amsterdam Roots & Keti Koti + het Tropenmuseum + de ervaren makers van Right About Now Inc.
- Uitwerken van een deelplan voor IJburg. In tegenstelling tot Oud-Oost is er op IJburg nog niet echt een culturele infrastructuur ontstaan, mede door het wegvallen van Blijburg. Het zou verstandig zijn de wel aanwezige culturele instellingen ruimte te geven plannen te ontwikkelen om de bewoners van IJburg (uiteraard vooral de groepen die niet elders cultuuraanbod bereiken) van aanbod te voorzien. Daarnaast zou er een brainstorm kunnen starten hoe er een grootschalige culturele voorziening op IJburg kan komen, bijvoorbeeld een multifunctioneel gebouw op het te creëren strand bij het Centrumeiland: Theater aan zee.

Cultuurhuis

Hoe verhouden deze ideeën zich tot het plan voor een Cultuurhuis in Oost? Zoals eerder aangegeven in de nota's van CCO spreken we niet zozeer van een cultuurhuis als van een cultuurhuisfunctie. De functie van een cultuurhuis is in onze ogen dat het aanvullend is op het bestaande aanbod in de stad. Om nog maar even kort samen te vatten: **het bereikt publiek dat anders niet of nauwelijks bereikt wordt; het brengt producties die elders niet te zien zijn en het vormt talent dat in de toekomst de stad kan verrijken met nieuwe producties, thema's en genres.**

Daar is niet noodzakelijk een hoofdgebouw voor nodig, maar wel een visie, een programma en een redactie die zorgt voor wat wij noemen: een programma dat staat als een huis. Dat programma kan ook parallel geschakeld in verschillende wijken worden uitgevoerd.

Het is ondenkbaar dat zo'n cultuurhuisfunctie uitgevoerd wordt zonder de bestaande (sociaal)-culturele kernen in de diverse wijken bij het plan te betrekken: zij hebben immers al de connectie met het publiek dat reguliere instellingen niet weten te bereiken of niet willen bereiken. Doordat de meeste van deze instellingen bottom up zijn ontstaan, bereiken zij de buurt, weten wat er speelt en waar de behoefte ligt.

Het is wel denkbaar dat dit programma uitgevoerd wordt zonder nieuwbouw of ombouw van bestaande instellingen. Het veelgehoorde argument dat Oost een wat grootschaliger theater mist, klopt feitelijk. Maar niet als je bedenkt dat steeds meer theater/muziek etc. juist welig tiert buiten de traditionele theaters. Steeds vaker is locatietheater trendsettend en belandt zo'n productie pas veel later in een zaal – of nooit. De huidige cultuurhuizen programmeren bovendien maar in beperkte mate theater, niet zelden ook buiten eigen deur.

Gelet op de functie van een cultuurhuis en het grote aanbod aan locaties in Oost zou een nieuw theatergebouw geen prioriteit moeten/hoeven zijn. Wel is er behoefte aan een betaalbare en ruime locatie waar theatergroepen producties kunnen voorbereiden.

Cultuurhuis en CCO

In september 2018 heeft het CCO voor het eerst geëxperimenteerd met gezamenlijke programmering, dit in het kader van 'De week tegen de eenzaamheid'. Het is de bedoeling deze gezamenlijke programmering uit te breiden, in 2019 drie maal per jaar, en te verbreden door het betrekken van meer partners.

De initiatiefgroep CCO streeft er naar om de komende jaren steeds grootschaliger te experimenteren met gezamenlijk programmering, uitbreiding van educatie en talentontwikkeling en met het delen en faciliteren van ruimtes om gezelschappen/instellingen zonder een eigen huis een ontwikkel- en speelplek te bieden. Dat zou gelijk op moeten lopen met een geleidelijke verhoging van het stedelijk budget in de richting van de bedragen die voor een cultuurhuis staan. De CCO zal in de tussentijd uitgroeien tot een samenwerkingsverband van inherent op Oost betrokken cultuurorganisaties die als bestuur sturing geven aan een creatieve redactie die de CCO-programmering invult.

Hoe we dat exact gaan doen? Daar willen we over in gesprek met een bredere groep van culturele instellingen uit Oost. En natuurlijk zullen we ons ook verhouden tot de ideeën die de door de gemeente aangestelde kwartiermaker aandraagt.

(Kwaliteits)criteria

Belangrijk is dat er duidelijke (kwaliteits)criteria geformuleerd worden waaraan CCO-activiteiten moeten voldoen. Op dit moment zou je die criteria als volgt kunnen aanleggen:

De programmering die een CCO stempel kan dragen moet voldoen aan het basiscriterium van goede artistieke kwaliteiten⁹ én tenminste 2 van de overige criteria:

- draagt bij aan versterking talentontwikkeling in (nieuwe) genres die in het stadsdeel leven;
- er is sprake van inventieve (soms gezamenlijke) programmering, met ruimte voor jong talent en met aansluiting bij buurtwensen en maatschappelijke thema's;
- draagt bij aan versterking van de cultuureducatie in het stadsdeel;
- er is sprake van het bij elkaar brengen van groepen nieuw publiek, publiek dat i.h.a. niet de weg vindt naar de gevestigde culturele instellingen (cultuurparticipatie)
- het draagt bij aan versterking van brugfunctie met de grote instellingen elders in de stad
- het draagt bij aan het toegankelijk en laagdrempelig houden van cultuur voor iedereen ongeacht economische achtergrond.
- er is ruimte voor initiatieven vanuit buurtbewoners.

Bijvoorbeeld criteria zoals de Amsterdamse Kunstraad die hanteert:

- visie (originaliteit)
- Putten uit nieuwe of verrassende bronnen
- Artistiek (internationaal) netwerk
- Vakmanschap
- Kunnen inspelen op een publiek (Niet in zakelijke, maar artistieke zin)
- Lef

De initiatiefgroep CCO wil in de eerste helft van 2019 zoals aangegeven met een aantal mogelijke partners in gesprek om de samenwerking uit te breiden. Deze partners zullen ofwel een rol krijgen in een bestuur van een op te richten stichting, ofwel leden kunnen worden van een op te richten coöperatie. Op dit moment oriënteert CCO zich op het beste model.

Belangrijk is dat beoogde partners een sterk netwerk in Oost hebben. Om een idee te geven van de kracht van dit concept is binnen de initiatiefgroep gekeken naar bestaande informele – soms incidentele – samenwerkingen binnen Oost.

HET NETWERK VAN DE CCO INITIATIEFGROEP IN AMSTERDAM OOST

cultuur connectie oost

DE MEEVAART

KENT BINNEN ZIJN MUREN VELE ORGANISATIES:

ACADEMIE VAN DE STAD
AICHA NAAIATELIER
ALKHAWARIZMI
AMIRA
ANGORAMUIS
ARTO LOKALE
AWDER AZIZA
BLOK - JONGERENBLOG OOST
BOOTCAMP BROTHERS
CONNECTING STRINGS
DAPPERE DAMES
DE PIRAMIDE
DIVERSITEITSLAND
HET BUURTATELIER
JAMPOT

KOOR KANTARELL
KOOR STERCK
MAROKKAANSE RAAD AMSTERDAM OOST
MI ROETOE
MOC 55+
NOMADA YOGA
PERSIAN SLOW FOOD
STARTERS4COMMUNITIES B.V.
STICHTING ATELIER K&K
STICHTING BIGS
STICHTING BUURTGIDS
STICHTING DANCE CONNECTS
STICHTING GEMEENSCHAP AMSTERDAM OOST
STICHTING GOLDENSPORTS
STICHTING MOG
STICHTING REPAIR CAFÉ

STICHTING SCHAAKSCHOOL INDISCHE BUURT
STICHTING SHAFIA'S CREATIVITEIT
STORY NIGHT
TEAM ONDERWIJS
TONEELVERENIGING DE TIJGER
VAKANTIEBUS
VEON + FARAO'S EGYPTISCHE STICHTING
VERENIGING LIFE & STYLE
VERENIGING VADERS INDISCHE BUURT
VROUWEN VOOR VROUWEN
VROUWENORGANISATIE AMSTERDAM
WENDY'S VROUWENSPOORT
WETENSCHAP IN DE WIJK
ZANGGROEP UN NA UN
ZUMBA IN AMSTERDAM
ZWEMMAATJES.

HET NEDERLANDS PHILHARMONISCH ORKEST/NEDERLANDS KAMERORKEST

WERKEN SAMEN MET:

DE RODE LOPER OP SCHOOL
DE LATERNA MAGICA SCHOOL
INDISCHE BUURT SCHOOL
DE WAAIER SCHOOL
WIJKTALENTORKEST OOST
AMSTA VERZORGINGSHUIZEN
OLVG OOST
AYPHIL: AMSTERDAM YOUNG PHILHARMONIC
STICHTING MUZIEKSLEUTEL

STUDIO/K

WERKT VEELAL SAMEN MET GRASSROOTS ORGANISATIES:

CRITICAL COLLECTIVE
DECOLONIAL INTERNATIONAL NETWORK
OPO KONDRAMAN
STICHTING EER EN HERSTEL
ALLE KLEUREN OOST
WOMEN'S MARCH THE NETHERLANDS
ILPS-NETHERLANDS
FREE WEST PAPUA CAMPAIGN NL
KETI KOTI MAAND
BAMM
ZWART ONDER ORANJE
DEKOLONISATIE-NETWERK VOORMALIG NEDERLANDS-INDIË
AYO COMEDY
FIFTH FRIDAY SISTERHOOD STORYTELLING COLLECTIEF

DEGASTEN

WERKT SAMEN MET:

NOWHERE
STUDIO 52ND
POETRY CIRCLE NOWHERE
AMSTERDAM ROOTS FESTIVAL
TROPENMUSEUM
MUSEUM PERRON OOST
MEZRAB
DOKZAAL
BOOST AMSTERDAM
PIETER NIEUWLAND COLLEGE
MONTESSORI COLLEGE OOST
METIS MONTESSORI LYCEUM
HAVO DE HOF

CONNECTIES VAN

OOSTBLOK

HET MANOEUVRE MANNENKOOR
DE RODE LOPER
DE THEATERSCHOLEN
LINNEAUS BOEKHANDEL
AMSTERDAMS ROOTS FESTIVAL
VERENIGING ONS SURINAME
KETI KOTI FESTIVAL
Q FACTORY

Alleen al deze vijf organisaties hebben dus tientallen connecties in Oost en daar buiten en bereiken daarmee ieder voor zich een zeer onderscheidend publiek. Het is duidelijk dat het verbinden daarvan – zeker in combinatie met andere partners met een sterk netwerk in Oost – een win-win situatie oplevert voor iedereen, maar vooral voor het potentiële publiek in Oost, dat in de toekomst veel meer kans krijgt om via een bezoek aan een instelling betrokken te worden bij de hele agenda van Oost. Door samen te werken en te programmeren, zorg je dat deze instellingen minder concurreren, en meer voor de wijk kunnen betekenen door met elkaar af te stemmen. Niet alle instellingen hoeven iedereen te bereiken, maar gezamenlijk kunnen zij daar wel naar streven.

III Samenvatting

Oost is een groot stadsdeel met een zeer diverse bevolking. In veel buurten in Oost is een rijke infrastructuur van (sociaal)culturele organisaties die met vaak zeer beperkte middelen zeer veel tot stand brengen. Elke beleidsinterventie in Oost moet in eerste instantie gericht zijn op het in stand houden en versterken van die structuur. De beste weg daartoe is ondersteunen van bottom up organisaties en tegelijkertijd werken aan betere samenwerking en inbedding in Oost. De cultuurhuisfunctie in Oost dient vanuit deze gedachte opgebouwd te worden, dus in eerste instantie vanuit programmering, spreiding en talentontwikkeling. Het CCO heeft diverse voorstellen hoe dit in de komende jaren opgebouwd kan worden en heeft die in bovenstaande visie uitgewerkt.

